

Schube T. 1926. *Ergebnisse der Durchforschung der schlesischen Flora im Jahre 1926*. Jahresber. d. Schl. Ges. f. Vaterl. Cultur.

Zarzycki K., Wojewoda W. 1986. *Lista roślin wymierających i zagrożonych w Polsce*. Warszawa.

Stanowisko uludki leśnej *Omphalodes scorpioides* na Dolnym Śląsku

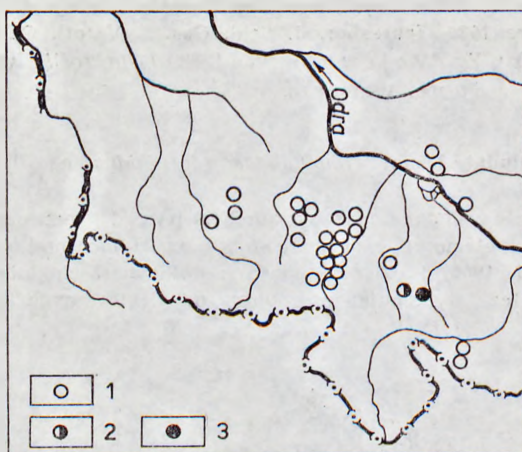
Uludka leśna *Omphalodes scorpioides* (ryc. 1) jest gatunkiem zaliczanym do elementu europejsko-boreomeridionalno-kontynentalnego (Czubiński 1950) i osiąga w Polsce północno-zachodnią granicę zasięgu. Stąd też występuje z reguły na izolowanych stanowiskach

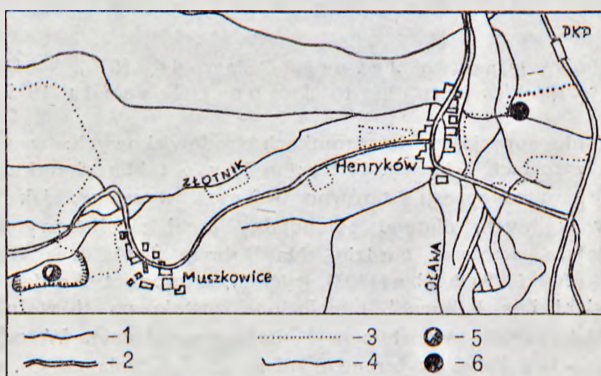
Ryc. 1. Uludka leśna (wg Javorka-Csapody 1975). — *Omphalodes scorpioides* (according to Javorek-Csapoda 1975)

w szczególnie sprzyjających warunkach środowiskowych: w wilgotnych, cienistych zaroślach i lasach. Naturalne lasy o takim charakterze podlegają silnej antropopresji, zarówno wskutek wycieków, jak i zmiany stosunków wodnych, dlatego potencjalny areal siedliskowy uludki leśnej zmniejsza się coraz bardziej. Na Dolnym Śląsku znanych było 26 stanowisk uludki (Schube 1903) (ryc. 2), z czego tylko jedno, w rez. „Muskowicki Las Bukowy”, odnalezione zostało po II wojnie światowej (Macko 1954); pozostałe wymagają sprawdzenia. W całej Polsce Dolny Śląsk jest jedynym terenem, gdzie uludka rosła często. Kilka stanowisk grupuje się w Polsce środkowo-wschodniej (Hegi 1975) — ostatnio była potwierdzona ze Wzgórz Dylewskich (Jutrzenka-Trzebiatowski 1980).

Nowe, nie podawane do tej pory w literaturze stanowisko uludki leśnej znaleziono w starym, nie zagospodarowanym parku klasztornym w Henrykowie k. Złębic, w regionie Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich

Ryc. 2. Ułudka leśna na Dolnym Śląsku: 1 — stanowiska podane przed 1945 r., 2 — po 1945 r., 3 — stanowisko nowe w Henrykowie. — *Omphalodes scoriooides* in Lower Silesia: 1 — locality reported before 1945, 2 — locality reported after 1945, 3 — the new locality in Henryków

Ryc. 3. Powojenne stanowiska ułudki leśnej na Dolnym Śląsku: 1, 4 — rzeki i potoki, 2 — główne drogi, 3 — granice lasu, 5 — stanowisko w Muszkowicach, 6 — stanowisko w Henrykowie. — The post-war localities of *Omphalodes scoriooides* in Lower Silesia: 1, 4 — rivers and streams, 2 — main roads, 3 — boundaries of the forest, 5 — locality at Muszkowice, 6 — the new locality in Henryków

(ryc. 3). Kilkanaście egzemplarzy rośnie tu w pobliżu przepływającego przez park potoku, koto drogi prowadzącej z Henrykowa do stacji PKP. Drzewostan w jego otoczeniu tworzą dąb szypułkowy *Quercus robur*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, grab zwyczajny *Carpinus betulus* i klon jawor *Acer pseudoplatanus*, zaś w runie rosną: luskiewnik różowy *Lathraea squamaria*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, zawilec żółty *Anemone ranunculoides*, kokorycz pusta *Corydalis cava*, kokorycz pośrednia *C. intermedia* i inne. Zarówno więc drzewostan, jak i runo wskazują na naturalny charakter tej fitocenozy, którą można zaklasyfikować jako żyzny grąd *Tilio-Carpinetum* w podzespole *corydaletosum*.

Drugim argumentem przemawiającym za uznaniem opisanego stanowiska za naturalne jest jego położenie w bezpośrednim sąsiedztwie ujścia do Oławy potoku Złotnik. Dopływ Złotnika Zameczny Potok płynie bowiem przez rezerwat „Muszkowicki Las Bukowy”, z którego Macko (1954) opisał jedyne po II wojnie światowej stanowisko uludki. W rezerwacie gatunku tego nie udało się ostatnio odnaleźć, nasuwa się jednak przypuszczenie o bliskim pokrewieństwie obu stanowisk. Uludka mogła bowiem wędrować wzdłuż wilgotnej i zacienionej doliny potoku Złotnik (Walaś 1938). Henryków oddalony jest od rezerwatu o około 4 km. Być może dokładniejsze poszukiwania doprowadzą do odkrycia dalszych stanowisk wzdłuż doliny Złotnika i w jego okolicy. Zarówno więc charakter środowiska naturalnego, jak i bliskie sąsiedztwo z „Muszkowickim Lasem Bukowym” przemawiają za naturalnym charakterem nowo odkrytego stanowiska *Omphalodes scorpioides* w Henrykowie. Nie stwierdzono też żadnych prób uprawy tego gatunku w okolicznych ogrodach.

Krzysztof Świerkosz

WAŻNIEJSZE PIŚMIENNICTWO

- Czubiński Z. 1950. *Zagadnienia geobotaniczne Pomorza Zachodniego*. Poznań.
- Hegi G. 1975. *Illustrierte Flora von Mitteleuropa*. Vol. 3: 2144, Berlin—Hamburg.
- Jutrzenka-Trzebiatowski A. 1980. *Zespoły leśne Wzgórz Dylewskich*. Mon. Bot. 58: 72.
- Macko S. 1954. *Las bukowy w Muszkowicach na Dolnym Śląsku i jego warunki ekologiczne*. Acta Soc. Bot. Pol. 23, 3: 519—545.
- Schube T. 1903. *Die Verbreitung der Gelaspflanzen in Schlesien preussischen und osterreichischen Anteils*. Breslau.
- Walaś J. 1938. *Wędrowki roślin górskich wzdłuż rzek tatrzańskich*. PAU, Prace Kom. Badań Nauk. Ziem Górskich, Kraków.